

Hififreak bleef thuis en kreeg op bezoekde ESS AMT 321.

Wat eraan vooraf ging.

Enkele weken geleden rolde er middels de digitale postbus een mailtje binnen of ik in zou zijn voor een luistersessie. Nu ben ik daar in principe altijd wel voor in, maar aangezien er slechts een beperkt aantal uren in een dag zit lukt het me niet altijd daar tijd vrij voor te maken. Deze keer echter wel aangezien het een merk betrof dat slechts een beperkte bekendheid geniet. Voordat het dan ook zover was, heb ik het net afgespeurd om zoveel mogelijk informatie van te voren tot me te nemen. Dat viel op zich nog wel een beetje tegen aangezien het niet bijster goed gesteld is met de promotie van dit product. Na toch wat linkjes bekeken te hebben naderde het moment van beluisteren met rasse schreden en was ik er helemaal voor in.

Het voorgerecht.

Na een tochtje door het rivierenlandschap, wat ik een ieder die maar even de tijd wil nemen kan aanraden in plaats van te jagen over 's heren snelwegen, bereikte ik de plaats van bestemming. Na allervriendelijkst welkom geheten te zijn, werd ik direct richting luisteropstelling geleid en kon ik plaats nemen tegenover twee ranke zuiltjes. De zuiltjes, een tweeweg systeem met een woofertje dat qua diameter schril afsteekt bij de gemiddelde breedbandertjes die je in de hedendaagse voorportieren van een middenklasser aantreft, met daarboven een klein tweetertje van het type Air Motion Transformer. Het tweetertje is omgeven door een fraai bewerkt en golvend stukje kersenhout, hetgeen de spreiding ten goede moet komen. Verder is aan de frontzijde een klein basreflex openingetje te zien en de op achterzijde treffen we de aansluitterminals aan. Bi-ampers behoort niet tot de mogelijkheden en naar blijkt is dat ook helemaal niet nodig. De gevoeligheid van deze luidsprekers ligt op zo'n 93 dB, hetgeen ze maakt tot gemakkelijk aan te sturen weergevers. We beluisteren wat stukjes muziek en wat opvalt is dat de luidspreker veel kleiner is dan wat hij ten toon spreidt. Het geheel maakt een enorm solide indruk en er zit voldoende fundament in, ondanks de mid-laag unit met een diameter van veertien centimeter. Het geheel wordt aangestuurd door de nieuwste geïntegreerde versterker van Luxman en ik kan zeggen dat Lux hiermee helemaal terug is. Uiterlijk doet de versterker je terugdenken aan de glorie dagen van Luxman en als je lang kijkt zie je uiterlijke verwantschappen ontstaan ten aanzien van Accuphase, maar dan droom ik te ver weg en nog steeds staat het geheel, inmiddels op redelijk volume zijn kunsten te vertonen en ik moet zeggen, het boeit me enorm.

Het hoofdgerecht.

Na een ruim half uur praten we nog wat na en wordt me aangeboden kennis te maken met een groter broertje, de EES AMT 321 S. Wie ben ik dat ik dit aanbod kan weigeren en na de koffie nemen we dan ook afscheid met de woorden: We spreken elkaar wel weer als er uitgebreid kennis is gemaakt met de 321 S.

Enkele weken later mocht ik dan ook twee fikse dozen in ontvangst nemen en nadat ik ze naar mijn luistergrot gesjouwd had, begon ik voorzichtig met het uitpakken van de luidsprekers. Keurig verpakt, zodat ze ook bij een woeste transporttocht onbeschadigd blijven, ontdeed ik de luidsprekers van hun bescherming en plaatste

ze aan weerszijde van mijn rack.

Voor wie mijn luistergrot niet kent, volgt hier een korte beschrijving. Mijn luisterruimte heeft een vloeroppervlak van acht meter twintig bij vijf meter. De luisterpositie bevindt zich ongeveer in het midden van de ruimte en we luisteren in de lengterichting. Vanuit zit/luisterpositie gezien staat er rechts van ons een rechte wand, waarlangs boekenkasten geplaatst zijn. Alle andere wanden zijn schuin en "zacht", evenals het plafond. De vloer is van beton, echter bekleed met tapijt. De schuine wand achter de luidsprekers is extra voorzien van demping, vanaf de plint tot net beneden tweeterhoogte. Met name bij mijn grotere systemen met open baffle voor het hoog en midden zou het hoger door laten lopen van demping nadelig kunnen zijn. Door de extra absorptie zou het hoog en midden wel eens teveel terug kunnen vallen.

Ook nu weer moet het bekende stapeltje hardware de luidsprekers van sap en signaal voorzien en voor degene die niet weten waarmee ik draai volgt hier nog even de opsomming:

De hardware.

Van boven naar beneden:
11B/4B ST voor/eindversterker combinatie van Bryston
Sony CDP-X33ES cd-speler
Audio Alchemy DDE V3.0 DAC
MIT Terminator II luidsprekerkabels
Tussen DAC en voorversterker:
Audioquest
Tussen voor- en eindversterker VLS

De ESS AMT 321 S is een vloerstaand driewegsysteem volgens het basreflex principe.

De twee porten vinden we aan de voorzijde.

De afmetingen van de kast zijn als volgt:

Bijzonderheden en specificaties ESS Air Motion Transformer 321 S

Afmeting woofer: 20 cm.

Afmeting middentoner: 17 cm.

Mid-hoog: Type Air Motion Transformer

Crossover frequentie: 250 Hz, 1.5KHz

Impedantie: 4 Ohm

Belastbaarheid: 150 Watt

Gevoeligheid: 92 dB

Frequentiebereik: 33 Hz-23 KHz

Hoogte luidspreker: 107 cm.

Breedte luidspreker: 26,5 cm.

Diepte luidspreker: 36 cm.

Gewicht: 28 kg.

Leverbaar in: zwart gelakt, kersen of walnoot

ESS is van Amerikaanse komaf en de opbouw van de luidsprekers is in de afgelopen dertig jaar nauwelijks gewijzigd. ESS maakt sinds 1973 gebruik van de Heil Motion Transformer en bezit de exclusieve rechten om gebruik te maken van deze technologie in haar luidsprekers. Het merk voerde vroeger een marginaal vrouwvriendelijk beleid, hetgeen bleek uit de afmetingen en uiterlijke verschijningsvormen van sommige speakers uit de AMT lijn. Tegenwoordig zien de "zuilen" er rank uit en met name de houtaccenten aan de zijkanten doen sterk denken aan Sonus Faber en Opera.

De ESS 321 S zonder front en kap. De houtaccenten met verticale groeven geven de luidsprekers extra uitstraling.

De ESS AMT 321 S zonder front en kap.

Geen wonder, want de speakers worden gefabriceerd in Italië. Het zal mijn betere helft echter allemaal een zorg zijn, want zij weet dat deze luidsprekers ook weer richting luistergrot gaan en daar hun kunsten moeten vertonen. Zij zal ze slechts luttele seconden aanschouwen, daarna verleidelijk glimlachen en dan weet ik dat ze zichzelf gelukkig prijst dat “die audiozooi” niet meer dominant aanwezig is in onze huiskamer. Toch zal deze speaker niet een-twee-drie door iedere teerbemide betere helft de deur gewezen worden, want hij oogt alleszins rank en de houtaccenten in ogenschouw genomen is 't meer een meubelstuk, dat gemakkelijk te integreren is in een hedendaags interieur. Over de AMT is nog wel wat te vertellen. Dr. Oscar Heil (1908-1994) was de uitvinder van dit principe mid-hoog weergever (Air Motion Transformer, ook wel Heil Motion Transformer genoemd) en vele luidsprekerfabrikanten hebben dit type tweeter of een afgeleide van de AMT verwerkt in hun systemen.

Een paar merken zal ik noemen: Burmester, Elac, Adam Art, Oscar Heil speakers en Fall.

Het grote voordeel van deze tweeter is dat de folie enorm licht is en dus snel kan reageren. Een traditionele dometweeter kan dit op geen enkele wijze evenaren.

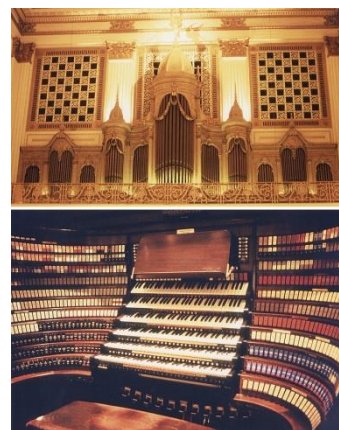
Dr. Oscar Heil (1908-1994)

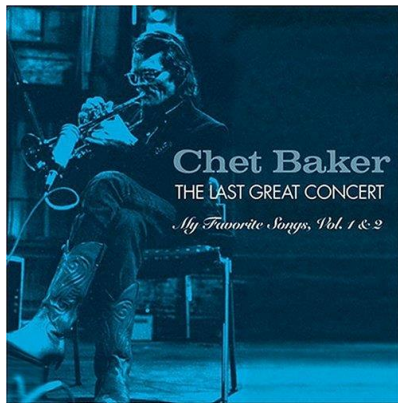

De Heil Motion Transformer van de ESS AMT 321 S.

De muziekkeuze.

De nummers zijn tussen het winkelend publiek opgenomen en daardoor hoor je er van alles tussendoor. Je hoort soms een telefoon, gerinkel van kop en schotels en ander geroezemoes, maar de wijze waarop Carlo naar een climax toewerkt doet het geroezemoes verstommen. De enorme grootsheid van de koning der instrumenten, het orgel, is ongekend. Ik beluister “The lost Cord” van Sir Arthur Sullivan en de Marche Militaire in D van Franz Schubert.

De twee volgende nummers zijn afkomstig van het album 'The Last Great Concert' van Chet Baker. Het is een opname, gemaakt op 28 april 1988 met de NDR Bigband in het Funkhaus te Hannover. Er staat heel demonstratief op het hoesje "Recorded in Concert" en ik denk dat men nadien ook niet al teveel geprutst heeft aan de opname. Ik draai het overbekende "My Funny Valentine", inclusief het gesmek en gespetter van Chet, gevolgd door "Django".

We stappen over op een actuele tranentrekker en wel het o zo gevoelige "I do believe in love" van Katie Melua.

Om het geheel af te maken beluister ik nog een paar nummers van Mercedes Sosa. Voor de belangstellenden de titels: "La Maza" en "Gracias a La Vida". Op deze stukken zal ik m'n mening baseren en laten we eerlijk zijn, het is slechts de mijne en er kunnen dus geen rechten aan ontleend worden.

Luisteren.

Nadat de luidsprekers op gelijke afstand van het rack en achterwand staan, leg ik de eerste cd in de lade om wacht op de dingen die komen gaan

En er is geluid. Rustig neem ik het geheel in me op en besluit nog iets de luidsprekers in te draaien. Ik doe dit meer voor mezelf, omdat ik me verbeeld dat het beeld dan beter is, maar in de meeste gevallen maakt dit geen enkel verschil. Dat indraaien is dus meer iets van mij, daar het optisch vanuit mijn luisterpositie beter oogt. In z'n algemeenheid kun je zeggen dat de ESS bijzonder gemakkelijk muziek maakt. De specificaties gaven dat al wat aan, maar in de praktijk is dat duidelijk merkbaar. Ten opzichte van m'n andere systemen heeft de ESS niet een enorm zware versterker nodig om tot volle glorie te komen. Bi-ampen kan, maar we doen het deze keer niet. Natuurlijk doet een versterker a la 4B geen afbreuk aan het systeem, maar een paar maatjes kleiner zal de ESS zeker niet laten verwelken. Het geluid maakt in ieder geval een bijzonder homogene indruk en is er m.i. eentje van lang genieten. Wat me wel opvalt is de enorme detailrijke weergave, waarbij de slechte opnamen direct door de mand vallen en afgevoerd worden.

Al jaren ben ik geboeid door bandjes en ook deze keer is het genieten geblazen. In mijn vorige systemen zaten veelal andere hoogsecties zoals metal dome-pjes, stoffen exemplaren, Piezo's of papieren exemplaren. Toch blijf ik telkenmale op bijzondere wijze geboeid genieten van de bandjes. De kritieken die nog wel eens geuit worden op bandjes in verschillende varianten zijn van de orde "scherp" en "knisperend". Die kritiek is vaak terecht als het de oudere exemplaren betreft, die al enige tijd van hun oude dag hadden moeten genieten of die units, die schade opgelopen hebben vanwege overbelasting, vervorming of het frutten aan folies. Daarnaast moet "het scherpe" vaak gezocht worden in de apparatuur, die de speakers van sap voorziet en niet in de bandjes zelf.

Deze oer Heil Motion Transformer doet het op zeer goede wijze, kent als dipool natuurlijk een grootse afstraling en kent geen scherp randje. Ik zou bijna termen als "lucht en dergelijke" gaan gebruiken, maar wees niet bang, ik zal me daar niet aan over geven met als gevolg dat de enkeling die me nu nog serieus neemt alsnog afhaakt. Voor wie het hoog op enig moment wil temperen omdat de cd wat irritant hoog ten gehore brengt, kan op simpele wijze het potmetertje achter de AMT een tikkie terug stellen om zo het genot onverkort doorgang te laten vinden.

Er vielen me tijdens het beluisteren heel veel zaken op, die eerder minder prominent aanwezig waren. Bij het beluisteren van nog meer muziek merkte ik het bijzondere gepluk van Andreas Vollenweider aan z'n harpje op. Het was me nog nooit op deze wijze opgevallen en deed me verbazen. Het midden is open en transparant en het laag is, gezien de afmeting van de woofer, zeker niet mager te noemen. Met de knop voor een kwart ervaar ik een enorme druk, zeker bij diverse nummers van Yello, zonder dat dit "vastloopt" of voor een enorme versmering zorgt.

Het algehele beeld geeft je het gevoel te luisteren naar een maatje groter. Het totaalbeeld geeft heel veel detail te horen, waarmee de mindere cd dan ook direct genadeloos door de mand valt. Mocht iemand de hoogte van de luidspreker een probleem vinden, dan kan diegene altijd nog kijken naar een kleinere ESS, die dan wel iets minder van het alles van de 321 S ten gehore brengt, maar wel de fijne kenmerken van de ESS AMT-lijn die uw aller doch enige Hififreak bijzonder bevielen. Mocht iemand toevallig langs een hifizaak wandelen en dit logootje

tegenkomen en je hebt even tijd, probeer dan kennis te nemen van deze redelijk onbekende fabrikant. Met ESS is niets mis en ik ga de komende dagen nog lekker genieten van een setje speakers in de wetenschap, dat ik helaas op termijn weer afscheid van ze moet nemen.

Voor meer informatie m.b.t. ESS luidsprekers en dealeradressen kunt u zich wenden tot:

BSA Bouke Seelemeijer Audio Postbus 1809
5200 BB 's Hertogenbosch
tel. 073-641431
fax 073-642814
e-mail : info@bsaudio.nl
website: www.bsaudio.nl

Met oprechte hifigroet,
Uw aller doch enige Hififreak

© www.hififreak.nl